

Kraków, 6 sierpnia 2024 r.

Dr hab. Michał Biliński
Katedra Publicznego Prawa Gospodarczego
i Polityki Gospodarczej
WPiA Uniwersytet Jagielloński

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Tomasza Miziocha
pt. *Charakter prawny licencji sportowej*

W wykonaniu Uchwały Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z 18 czerwca 2024 r., nr 81/2024, powołującej mnie w charakterze recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania Panu Tomaszowi Miziochowi stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, przedkładam – zgodnie ze swoją powinnością – recenzję rozprawy doktorskiej pt. *Charakter prawny licencji sportowej*.

1. Wybór tematu, cel pracy, metoda badawcza

Recenzowana rozprawa doktorska podejmuje tematykę badawczą bardzo istotną, nie tylko w aspekcie teoretycznym, ale i praktycznym. Problematyka tzw. licencji sportowych stanowi przy tym jedno z bardziej interesujących naukowo a zarazem kontrowersyjnych zagadnień, które mogą być umiejscawiane w obrębie obszaru zwanego prawem sportowym. Główną linię powyższych kontrowersji stanowi od lat dyskutowany dylemat dotyczący przypisania tymże licencjom określonego charakteru prawnego. Wymaga podkreślenia, że w powyższym zakresie konfrontowane są w szczególności dwa stanowiska, w myśl których licencji sportowej przypisać należy odpowiednio – cywilnoprawny bądź administracyjnoprawny charakter. Rozbieżności w zakresie prezentowanych w literaturze oraz orzecznictwie poglądów wynikają również z zasadniczej zmiany podejścia ustawodawcy do problematyki regulowania płaszczyzny sportu, która nastąpiła wraz z uchwaleniem w dniu 25.06.2010 r. ustawy o sporcie. Wraz z wejściem w życie tego aktu prawnego ustawodawca całkowicie wycofał się bowiem z ingerowania w obszar tzw. autonomii ruchu sportowego pozostawiając zarazem organizacjom zwanym polskimi związkami sportowymi wyłączność

m.in. w obszarze organizowania określonych rodzajów współzawodnictw sportowych a także precyzowania towarzyszących im reguł (sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych). Powyższej zmianie optyki towarzyszącej rozwojowi ruchu sportowego w Polsce towarzyszyła w konsekwencji również pewna korekta poglądów dotyczących charakteru prawnego licencji sportowej. O ile przed wejściem w życie ustawy o sporcie za dominujący pogląd należało uznawać przypisanie tymże licencjom charakteru administracyjnoprawnego (najobszerniejszą wypowiedź, stanowiącą również podsumowanie dotychczasowych poglądów doktryny można odnaleźć w głośnym wyroku Trybunału Konstytucyjnego P10/10) tak po roku 2010 przeważać zaczęły stanowiska, w których opowiadano się za cywilnoprawną naturą takich licencji.

W tym stanie rzeczy, wybór tematu rozprawy, w którym Autor podjął się wyjaśnienia charakteru prawnego licencji sportowej, zabierając w ten sposób głos w trwającej od wielu lat naukowej dyskusji, należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Jednocześnie zgodzić należy się z Autorem w tym miejscu, w którym wskazuje on, że mimo toczących się sporów, przedmiotowa problematyka nie została jeszcze wyczerpana. Większość opracowań, które można umiejscowić w płaszczyźnie szeroko rozumianego prawa sportowego odnosi się do powyższego zagadnienia w sposób fragmentaryczny. Zauważalny jest natomiast brak opracowań, w których zagadnienie licencji sportowej byłoby wyjaśnione w sposób kompleksowy.

W celu realizacji głównego celu naukowego rozprawy, który zmierza do wykazania cywilnoprawnego charakteru licencji sportowej, Autor postawił cztery pytania, którym odpowiadają cztery cząstkowe tezy, w myśl których:

- 1) polski związek sportowy jako podmiot udzielający licencji sportowej jest prywatnoprawną organizacją o charakterze stowarzyszenia;
- 2) licencja sportowa jest cywilnoprawnym stosunkiem pomiędzy polskim związkiem sportowym a uczestnikiem ruchu sportowego;
- 3) przyjęcie cywilnoprawnego charakteru licencji sportowej otwiera możliwość skorzystania z ochrony prawnej przed sądem powszechnym; oraz
- 4) wobec rozbieżności na temat charakteru prawnego licencji sportowej w doktrynie i w orzecznictwie, istnieje potrzeba uregulowania ogólnych podstaw przyznawania licencji sportowej w drodze ustawy.

W *Podsumowaniu* Autor konsekwentnie wraca do tych hipotez, aby stwierdzić w jaki sposób rozważania zawarte w rozprawie doprowadziły do ich weryfikacji. W rozprawie zastosowano kilka metod badawczych, wśród których na plan pierwszy wysuwa się metoda dogmatyczna polegająca na analizie obowiązujących norm polskiego prawa (przede wszystkim

prawo sportowe, ale także niektóre przepisy publicznego prawa gospodarczego). Pomocniczo Autor posługuje się też metodą historyczną i, w bardzo ograniczonym zakresie, metodą komparatystyczną.

2. Konstrukcja rozprawy. Struktura podziału treści

Rozprawa składa się z czterech rozdziałów. Poza ich numeracją, w opracowaniu wyodrębniono *Wstęp*, w którym Autor określił omówione już wyżej zagadnienia, takie jak wybór tematu pracy, cele pracy i metodę badawczą. W *Podsumowaniu* nawiązano z kolei do wyznaczonego celu badawczego oraz przedstawiono wyniki badań.

Struktura pracy nie jest doskonała. Po pierwsze, pewne wątpliwości budzi rozdział pierwszy, zawierający bardzo obszerne rozważania ogólne, dotyczące m.in. definicji działalności gospodarczej, przedsiębiorcy oraz tzw. sportowej działalności gospodarczej. W mojej ocenie, w rozprawie poświęconej licencjom sportowym nie było potrzeby poświęcać aż tyle uwagi powyższej terminologii. Po drugie, krytycznie ocenić należy zakłócenie proporcji w objętości rozdziałów. Wskazać w tym miejscu należy, że rozdział I rozprawy liczy aż 110 stron natomiast najistotniejsze merytorycznie rozdziały II i III liczą odpowiednio 64 i 37 stron. Co prawda Autor na str. 11 rozprawy uzasadniania rozmiary rozdziału I, tym niemniej nie jest to wyjaśnienie w pełni zadowalające. Jedynie bardzo ogólnie wskazano na potrzebę wyjaśnienia „zagadnień elementarnych”.

3. Ocena merytoryczna rozprawy

3.1. Jak już zaznaczono, **Rozdział I** pracy jest bardzo rozbudowany i służy przede wszystkim przygotowaniu warstwy terminologicznej rozprawy. Za niezbędne Autor uznał m.in. odniesienie się do gospodarczego podłoża działalności sportowej, przedstawiając pojęcie wolności gospodarczej oraz definicje działalności gospodarczej i przedsiębiorcy. W tym miejscu poprawnie wyjaśniono istotę tych terminów, a następnie zestawiono je z siatką pojęciową dostarczoną w ustawie o sporcie. W konsekwencji, Autor podejmuje następnie próbę zdefiniowania działalności sportowej wskazując na jej trzy dość pojemne kategorie. Dalej, kieruje uwagę w stronę rozwiązań ustawy o sporcie poświęconych klubom i związkom sportowym formułując, co do zasady, poprawne wnioski na temat przyjętej przez krajowego ustawodawcę struktury organizacyjnej sportu. Nie można natomiast zgodzić się z poglądami Autora formułowanymi na str. 43 rozprawy, które dotyczą założenia związku sportowego. W

ocenie recenzenta, interpretacja art. 6 ust 1 ustawy o sporcie, zgodnie z którą związek sportowy mogą założyć wyłącznie kluby sportowe jest nieprawidłowa. Wymienione w powyższym przepisie kluby sportowe stanowią niezbędny ale jednocześnie nie jedyny dopuszczalny składnik substancji podmiotowej, mogącej powoływać do życia te organizacje.

W omawianej jednostce redakcyjnej Autor proponuje również posługiwanie się pojęciem „sportowej działalności gospodarczej”. Podkreślając jej merytoryczne rozmiary posługuje się przy tym zestawieniami klas działalności z Polskiej Klasyfikacji Działalności. W następstwie powyższego Autor systematyzuje następnie poszczególne rodzaje sportowej działalności gospodarczej, dzieląc ją na szereg podkategorii (st. 51). Można mieć w tym miejscu pewne wątpliwości co do racjonalności ich wyodrębniania w ramach niniejszej rozprawy. Ustalenia te nie są w istocie przydatne dla zrealizowania głównego celu naukowego. W ślad za pojęciem sportowej działalności gospodarczej Autor posługuje się także określeniem przedsiębiorcy sportowego. W odniesieniu do osób fizycznych posługuje się w tym zakresie znaczącymi praktycznie ustaleniami orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego. W rozdziale I dokonano też przeglądu źródeł prawa sportowego – trafnie wskazując na jego specyfikę.

Autor odniósł się też do tzw. reglamentacji działalności sportowej. W tym celu posługuje się utrwalonym w literaturze pojęciem reglamentacji działalności gospodarczej oraz zwraca uwagę na możliwość pojmowania reglamentacji w znaczeniu szerokim, tj. w oderwaniu od katalogu instrumentów prawnych dostarczonych przez ustawodawcę w ustawie Prawo przedsiębiorców. W konsekwencji, reglamentację na gruncie ustawy o sporcie Autor postrzega w sposób odmienny, kojarząc z nią z realizacją stosownych funkcji przez polskie związki sportowe na podstawie art. 13 tej regulacji. Wymaga odnotowania, że prowadzone w tym miejscu rozważania uważam za kontrowersyjne. Ocena powyższa dotyczy, w szczególności, utożsamienia instrumentów reglamentacyjnych ze środkami nieuregulowanymi bezpośrednio w ustawie (str. 87) jak również posługiwania się sformułowaniem „nieinterwencyjny model reglamentacji”, co może być postrzegane jako swoisty, prawniczy oksymoron (str. 88).

Za merytorycznie istotny uznać należy ten fragment rozważań, w którym Autor poszukuje podstaw prawnych podejmowania działalności w sporcie (str. 92). Nie podzielam jednak tych spostrzeżeń, w których Autor utożsamia wpis do KRS z „uprawnieniem” do prowadzenia działalności sportowej. Po pierwsze, w przypadku spółek kapitałowych w organizacji ustawodawca jednoznacznie określił inny, dopuszczalny moment podjęcia przez te podmioty działalności gospodarczej. Po drugie, należy zauważyć, że podstawą dla podejmowania działalności sportowej (w tym m.in. działalności sportowej gospodarczej) są

wolności konstytucyjne. W efekcie, sama okoliczność zarejestrowania podmiotu co prawda umożliwia formalne rozpoczęcie działalności gospodarczej, niemniej nie może być w żadnym razie utożsamiana z wykreowaniem uprawnienia do jej podejmowania.

Za trafne uznać natomiast należy spostrzeżenie dotyczące odnoszenia obowiązków sprecyzowanych w rozdziale VII ustawy o sporcie wyłącznie do działalności wykonywanej w ramach współzawodnictwa organizowanego przez polski związek sportowy.

W ostatnim fragmencie omawianej jednostki redakcyjnej Autor komentuje również rolę jaką w obszarze działalności sportowej pełnią organizacje zwane polskimi związkami sportowymi. Słusznie w tym miejscu zauważono, że polski związek sportowy realizuje pewną wiązkę zadań publicznych. Z drugiej strony (również trafnie) zwrócono uwagę na elementy prywatnoprawne które charakteryzują relację członkostwa w tych organizacjach.

Autor przechodzi następnie do rozważań na temat uprawnień wyłącznych polskich związków sportowych zasadnie dostrzegając w ich obrębie źródło do ustanawiania wewnątrzorganizacyjnych systemów licencyjnych. W sposób syntetyczny porusza też kwestię nadzoru nad polskimi związkami sportowymi, wyboru władz oraz członkostwa w tych organizacjach.

3.2. Analiza zasadnicza dla wyznaczonego w rozprawie celu badawczego prowadzona jest w **Rozdziale II** pracy, w której odniesiono się do koncepcji licencji w polskim prawie sportowym. Autor dokonał w tym miejscu przeglądu poglądów doktryny, zwracając uwagę na brak wyrażanej w literaturze zgody co do prawnej istoty licencji sportowej. Zwrócił również uwagę na poglądy już nieaktualne w myśl których, na podstawie rozwiązań przyjętych w ustawie o sporcie kwalifikowanym, decyzje licencyjne postrzegano jako decyzje administracyjne. Przedstawiając cywilnoprawną koncepcję licencji sportowej trafnie zwrócił również uwagę na kojarzone z prawem stowarzyszeń przesłanki dobrowolności oraz samorządności. Autor zauważył też, że stosunek członkostwa w polskim związku sportowym ma charakter cywilnoprawny, a stosunek łączący polski związek sportowy z jego członkiem stanowi umowę cywilnoprawną. W tej części rozprawy słusznie nawiązano również do istoty umów adhezyjnych zwracając uwagę, że umowy licencyjne wykazują podobieństwo do cywilnoprawnych umów przystąpienia. Co warte podkreślenia - na koniec tej części rozważań Autor formułuje własną propozycję prywatnoprawnego ujęcia licencji sportowej.

Odnosząc się do administracyjnoprawnej koncepcji licencji sportowej doktorant zwrócił uwagę na szereg argumentów o charakterze historycznym. Powołał się również na stanowiska wyrażane w orzecznictwie, w tym - w doniosłym dla podjętej materii badaniu orzeczeniu

Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku (P 10/10). W oparciu o powyższe ustalenia Autor formułuje ostrożne spostrzeżenie zgodnie z którym „kategoryczne odrzucanie poglądów o realizacji zadań publicznych przez polskie związki sportowe, a w konsekwencji stanowcze kwestionowanie publicznoprawnego charakteru licencji sportowej może zdawać się nie w pełni uzasadnione”. W tej części opracowania słusznie zwrócono również uwagę na asymetrię w zakresie stosunków prawnych pomiędzy polskimi związkami sportowymi a podmiotami ubiegającymi się o licencję co prowadzi zarazem do wniosku, w myśl którego w określonych okolicznościach licencja może stanowić instrument *de facto* ograniczający swobodę działalności gospodarczej. Jednocześnie Autor stwierdza jednak, że *de lege lata* licencja sportowa nie może być aktualnie traktowana jako środek reglamentacji działalności gospodarczej.

Ciekawy kierunek badań stanowi próba odpowiedzi na pytanie o praktyczne konsekwencje opowiedzenia się za jedną z prezentowanych koncepcji licencji sportowej.

Autor stawia w tym miejscu znaczące praktycznie pytanie, o właściwość drogi sądowej w sprawach licencyjnych. Opierając się na ustaleniach doktryny oraz orzecznictwa Autor skłania się przy tym do stanowiska, w myśl którego, w aktualnym stanie prawnym, w sprawach licencyjnych nie przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

W odniesieniu do ewentualnej jurysdykcji sądów powszechnych w sprawach licencyjnych, Autor poddaje następnie analizie zasadność występowania z powództwami o ukształtowanie prawa, o zasądzenie świadczenia oraz o ustalenie. Temu ostatniemu przypisuje rolę kluczową w ewentualnie prowadzonych sprawach dotyczących licencji sportowych. Zajmuje przy tym klarowne stanowisko zgodnie z którym w przypadku licencji sportowej rozumianej jako stosunek prywatnoprawny, za możliwe uznać należy domaganie się przez powoda ustalenia jego istnienia.

Warto odnotować że w tej części pracy Autor szeroko korzysta z orzecznictwa poddając poszczególne, bardzo interesujące orzeczenia, własnym, kompetentnym ocenom.

W uzupełnieniu analizy na temat praktycznych konsekwencji wyboru koncepcji licencji sportowej Autor przedstawia również problem dopuszczalności orzekania w przedmiocie spraw licencyjnych przez Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu przy PKOl oraz odnosi się do argumentów związanych z efektywnością i bezpieczeństwem prawnym zestawianych ze sobą postępowań.

3.3. W **Rozdziale III** przedstawiono obszerną charakterystykę funkcjonujących w polskim sporcie systemów licencyjnych. W powyższym zakresie Autor zwraca uwagę na szereg rozwiązań przyjmowanych przez federacje sportowe szczebla krajowego, które decydują o

znacznej różnorodności poszczególnych systemów licencyjnych w polskim sporcie. W konsekwencji, systemy te pozostają dostosowane do realiów danego sportu a zarazem stanowią odpowiedź na bieżące potrzeby zapewnienia odpowiednich standardów działalności sportowej. W tym miejscu sformułowano również interesujące wnioski na temat funkcji systemów licencyjnych, wśród których wymieniono w szczególności funkcję gwarancyjną oraz ochronną.

Dalsza część rozdziału została poświęcona klasyfikacji licencji sportowych, której dokonano z wykorzystaniem kryterium podmiotowego. Na tej podstawie odniesiono się kolejno do licencji dla klubów sportowych, licencji zawodniczych, licencji trenerskich, licencji sędziowskich oraz – w odrębnym punkcie – do zbiorczej kategorii pozostałych licencji tego typu.

3.4. Ostatni rozdział pracy (**Rozdział IV**) stanowi uzupełnienie badań przedstawionych w poprzednich jednostkach redakcyjnych. Zawarto w nim rozbudowany komentarz na temat przykładów postępowań licencyjnych, które zostały określone w przepisach wewnątrzorganizacyjnych wybranych federacji sportowych. W oparciu o powyższe ustalenia Autor formułuje szereg argumentów dodatkowych (uzupełniających), które służą do weryfikowania podjętego w rozprawie problemu badawczego. W przeważającym zakresie wskazuje w tym miejscu na cechy świadczące o prywatnoprawnym charakterze licencji sportowej tym niemniej posługuje się też przykładami, które mogłyby ewentualnie uzasadniać odmienny wniosek.

Warto podkreślić, że w tej jednostce redakcyjnej dobrze oddano różnorodność, która charakteryzuje przyjmowane przez polskie związki sportowe rozwiązania licencyjne oraz wielość cech, które nie ułatwiają jednoznacznego wniosku co do charakteru prawnego licencji sportowej.

4. Wnioski końcowe

Treść rozprawy to przede wszystkim rzeczowa i, co do zasady, poprawna analiza przyjętej w Polsce regulacji ustawowej poświęconej problematyce struktury organizacyjnej sportu, w tym w szczególności, zagadnień dotyczących uprawnień federacji sportowych szczebla krajowego w zakresie licencjonowania tzw. działalności sportowej. W zakresie uzupełniającym wykorzystano rozbudowane przepisy wewnątrzorganizacyjne, które (mimo dyskusyjnego charakteru) mogą wywierać decydujący wpływ na kształtowanie różnorodnych systemów licencyjnych w sporcie krajowym. Bogata treść rozprawy świadczy o dużym zasobie

wiedzy Autora, w tym także znajomości praktyki prawniczej towarzyszącej ruchowi sportowemu. Dążąc konsekwentnie do realizacji zamierzonego celu badawczego Autor poruszył wiele interesujących kwestii już wyżej skomentowanych.

W podsumowaniu prowadzonych rozważań Autor opowiada się za cywilnoprawnym charakterem licencji sportowej. Jednocześnie z szacunkiem odnosi się jednak do tych poglądów, które zakładają przypisanie licencjom sportowym odmiennego, tj. administracyjnoprawnego charakteru. Weryfikując tezy częściowe, Autor udziela twierdzącej odpowiedzi na pytanie czy status prawny polskiego związku sportowego ma znaczenie dla przypisania licencji sportowej określonego charakteru prawnego. Prowadzone przez Autora badania doprowadziły Go również do wniosku, w myśl którego wybór koncepcji licencji sportowej wpływa bezpośrednio na sytuację prawną uczestników ruchu sportowego. Podkreśla przy tym, że przyjęcie koncepcji cywilnoprawnej, gwarantuje możliwość skorzystania ze skuteczniejszych instrumentów zabezpieczenia roszczeń. Zwraca również uwagę, że wybór odpowiedniej koncepcji licencji sportowej pozwala na weryfikację działalności polskich związków sportowych z punktu widzenia prawa antymonopolowego. Autor postuluje również wprowadzenie regulacji ustawowej, która mogłaby pełnić rolę podstawy służącej konstruowaniu bardziej spójnych i jednorodnych rozwiązań o charakterze wewnątrzorganizacyjnym.

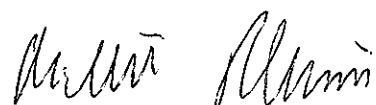
Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że Autor zrealizował zamierzony cel badań, określony we *Wstępie* rozprawy, a sformułowane przez niego wnioski są przekonująco uzasadnione.

5. Wykorzystanie źródeł, opracowanie redakcyjne

Bibliografia obejmuje 164 pozycje. Pod względem merytorycznym zostały one poprawnie dobrane. Na podkreślenie zasługuje znaczący zasób wykorzystanego orzecznictwa, który obejmuje 75 pozycji. Strona dokumentacyjna rozprawy zasługuje na pozytywną ocenę. Starannie został opracowany aparat przypisów, które sporządzone są w sposób precyzyjny i przejrzysty. W recenzowanej rozprawie przypisy wypełniają swoją podstawową funkcję, tj. wskazanie źródeł, na których opiera się zawarta w niej analiza. W odniesieniu do poprawności językowej – w pracy zauważono niewielką liczbę błędów literowych (np. str. 8, 22, 34, 73, 90, 92, 98, 129, 134, 137, 147, 155, 158, 159, 170, 188, 224, 233, 277).

6. Konkluzje

Przechodząc do ogólnej oceny trzeba stwierdzić, że rozprawa doktorska Pana mgr Tomasza Miziocha zasługuje na pozytywną ocenę zarówno ze względu na podjęty temat, sposób jego ujęcia, jak i sformułowane wnioski. Jest to opracowanie o dobrej wartości naukowej oraz dużej wartości praktycznej. Konkludując, rozprawa doktorska Pana Tomasza Miziocha spełnia warunki stawiane przez ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. , poz.742 z póź.zm.), stanowiąc oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i wykazując jednocześnie ogólną wiedzę teoretyczną Autora oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W związku z powyższym, uzasadnione będzie dopuszczenie Pana mgr Tomasza Miziocha do dalszych stadiów postępowania w sprawie nadania mu stopnia doktora nauk prawnych.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Artur Alami'.

Kraków, 6 sierpnia 2024 r.

